

HOJNOŚĆ (131) sb f

Oba o jasne.

sg N hojność (20). ◇ G hojności (27). ◇ D hojności (3). ◇ A hojność (27). ◇ I hojnością (21).
◇ L hojności (20). ◇ pl N hojności (1). ◇ G hojności (3). ◇ A hojności (7). ◇ I hojnościami (1). ◇
L hojnościami (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Bycie hojnym, szczodrość; dobroczynność; liberalitas Mącz, Modrz, Calep, Cn; munificentia Mącz, Cn; largitio Mącz; sumptus liberalis Modrz; donum, liberalis manus PolAnt; animus liberalis, beneficentia, benignitas, largitas, magnificentia liberalis, prothymia, benefica a. liberalis voluntas Cn (59) : RejPs 160v; RejJóz Q2v marg; LubPs I4v, P3, X6, Z5v; RejWiz 18v; RejZwierz 59; A dla tegoż [stworzenie] fię też do wżytkiego odmieniając służy twey [Stworzycielu] hojności BibRadz Sap 16/25, 2.Mach 1/35; Largitio, Dárowanie/ Hojność/ też vpominkami przenáymowanie. Mącz 184c, 237d, 430b; Naidzie y drugiego/ kthory niethelko łzczodroby fwey nie thái/ ále zwoływa łafiádow do tego/ áby wżyték łwiát wiedział o iego hojności. GórnDworz Ii5, Hh7 [2 r.], Ii7v; RejPos A2v, 82; RejZwierc 174; BudBib 1.Mach 3/30, 2.Mach 1/35; StryjWjaz A2v; PaprPan S4; Záprawdęć słáchtwo ma być okazowane łprawami: á bogáctwá rádźzey hojnością/ niżli okazowaniem złotá ModrzBaz 50v; kiedyby káždy obywatel ná káždy rok łtáwił fię przed vrzędem/ dawáiąc o łobie łprawę: ktoráby fię kto náuká báwił: zczegoby czynił náklad y ná potrzeby y ná hojność. ModrzBaz 83; ModrzBazStryj ¶2v; Ty rękę łwá otworzył/ á z twoiéy hojności Włzelka łye dułzá náie práwie do łytości. KochPs 211; SkarŻyw A2v, 285; przełtáwáiąc [kniáz Gedrocki] ná łwoim/ á hojnością łtan łwoy zdobiąc práwie wżyftkę Sláchtę Zawiliyską chlebem był zhołdował StryjKron 355, 566, 567, 607, 667; PaprUp Gv; ZawJeft 18, 25; Calep 598b; iáko łudzy ná páná pátrzáia/ W ktorego hojności/ łwá náđzieie máia GrabowSet S2; LatHar [537].*

W połączeniach szeregowych (7): Mącz 191a; GórnDworz Ff8, Kk2v; A Bolesław vmiał ták wielkiego gościá częłtówác: wżytkę mu hojność/ ludzkość/ vkłádność/ w dołtátku/ w vpominkách bogátych y dárách pokazał. SkarŻyw 357; W tobie łtáteczność/ łczyrość á baczenie Y hojność: niech wiek przedłuža w radości. GrabowSet Y2v; WysKaz 42; Skromność/ hojność/ vkłádność/ wlpániáłość/ pokorá/ Powážność/ cnoty rózne/ nie czyniły łporá W tym cnym duchu SzarzRyt D.

W przeciwstawieniu: »hojność ... skępstwo i chciwość« (1): Ani ielcze vwodzą człowieká złé rády: Vyźrzył znáki nie máłé wrodzonéy hojności/ Y cnoty: á nie vyźrzył łkępłtwa y chciwości. KochDz 105.

W charakterystycznych połączeniach: hojność (o-, po)kazać (2); boska (2), Bostwa, možna, pocziwa (2), rozmaita, wielka (2); hojnością opatrzać, przewyższać (2), zdobić (ozdobiony) (2).

Wyrażenia: »hojność krolewska« [szyk 1 : 1] (2): Rycerłtwo [król] vdárował z Krolewłkiey hojności. StryjKron 537, 727.

»zbytna hojność« = rozrzutność (1): Exercitum [...] luxuriose nimisque liberaliter habuerat, Woysko [...] zbytów y zbytney hojności dopułzczáł. Mącz 191b.

Szeregi: »hojność a dar« (1): A proftych łudzi niczym rychléy nie przywabił/ iáko hojnością/ á dáry. KochCn B3v.

»hojność albo dobrodziejstwo« (2): Boć hojnością álbo dobrodziejftwy nie możeć być [pan] żadnym obyczáiem wżem dobrym. *RejZwierc* 45, 44.

»hojność a łakomstwo; hojność z łakomstwem« (1; 1): Siedm grzechow łmiertelnych. Hojność á Łakomftwo. Y což małz łakomcze po tym/ Iże wżytko myłłiz o tym/ Abyś dárł y z Dębu łyká *RejZwierc* 231v, B3v.

»hojność i szerokość serca« (1): ále áni Kroleftwo Polfkie hojności y fzero okości [!] fercá iego/ ná te wżyftkie śwíte wczynki nie byłoby doftáteczne. *WysKaz* 42.

Personifikacja (1): Łakomy do hojności. Y tyś wygrał pánie hojny/ Chociay łie zdałz łobie ftroyny/ Ale w miełzku nic nie mamy *RejZwierc* 231v.

2. *Bogactwo, zamożność, dostatek, dobrobyt; żyzność, urodzaj; copia Modrz, Calep; abundantia, ubertas Vulg (42)*: Ośiel konia niegdy widział/ Bogosławionym go mnimiał: Iże w wielkiej hojności był/ Cudnie chowan nic nie robił. *BierEz* L2v; *BielŻyw* 126; *RejJóz* A5v; *BielKom* B7; Zefzłe ich látá będą zyelone w hojności *LubPs* V2v, P3 [2 r.], X5v; Gdy łie zły rokfwitawa w rokfołzney hojności/ Ná dobrego przypadną rozliczne trudności. *RejWiz* 127v, 56 marg, Cc6; iż zápamiętháią ludzie włfyftkiew ktora przed thym była hojności [*cuncta retro abundantia*]. *Leop Gen* 41/30, *Deut* 1/25, 3.*Reg* 10 arg, *Prov* 14/23; *RejZwierc* 43v; *BielKron* 14v; thu Pan ftan bogátego człowieká włafnie wyrázić raczył/ iż [...] rokfołzował łobye w hojnołciach fwiátá te⁸⁰ *RejPos* 162; iż iefłize [...] nie włkromiłz tych márných zbytkow fwoich/ iż czáfu tych wżyftkich hojności twoich/ á práwie w pośrzodku tych rokfołzy twoich/ obiecuię Pan połłác po dużę twoię. *RejPos* 185v, 162 [2 r.]; *HistHel* Bv; *StryjWjaz* Bv; *PaprPan* Yv; *KochPs* 51; *SkarŻyw* 47; *ZawJeft* 9; *Calep* 258a.

W charakterystycznych połączeniach: hojność domu, niezwykła, obfita, poczciwa, przeważna, rozkoszna, rozliczna (2), rozmaita, świata tego, wielka, wina, zboża, ziemie (2).

Szeregi: »hojność i bogactwo« (1): ci to naylepiey wczynić mogą/ ktorzi w hojności y w bogáctwá kościelne [*qui copiis et opibus ecclesiarum*] obfituią. *ModrzBaz* 131.

»bujność a hojność« (1): y rozmnoży cie Pan Bog twoy [...] y [w] bujności á w hojności ziemie twoiey/ y w doftátku włfyftkich rzeczy [*in ubertate terrae tuae, et in rerum omnium largitate*]. *Leop Deut* 30/9.

»hojność i dostatek« [*szyk 1 : 1*] (2): *RejWiz* 188v; v ftólu z oblubieńcá w wielkim doftátku y hojności siedząc: widział ná oko iákás dziwná śwíátłość *SkarŻyw* 234. [*Ponadto przy innym szeregu 1 r.*].

»hojność a rozkosz« [*szyk 1 : 1*] (2): ktory [*król Baltazar*] w pośrzodku rokfołzy á hojności fwoich/ [...] wżrzał rękę ná ścienie piłzácą ony frogie fłowá vpadku iego *RejPos* 185v, 162.

W przeni (2) :

Wyrażenia: »głodna hojność« (1): Odpuść Pánie/ á téy Głodnéy hojności pozbań/ y nędze bogatéy. *KochDz* 107.

»studnia hojności« (1): Náoftátek siłá iefł tákich/ ktorzy zá iednym rázem wżyftko wyfypią/ iż drugi raz niemáłz co dáwać: áno they ftudnie hojności/ ták fzanowác trzebá/ iżby z niey ku brániu záwdy doftawáło. *GórnDworz* Ii5v.

Przen: Dobra duchowe, łaska, błogosławieństwo (6) : RejPs 199v; RejJóz K8; Bo ty wielką hojnością napełnił mą dufę LubPs Pv, P5; Kto niewierząc żeby w kościele były grzechy odpuszczane/ gárdzi tak. wielką hojnością dąru Bożego WujNT 51.

Szereg: »rozkosz a hojność« (1); błędzimy [...] biorąc się do onego wiecznego domu swego/ nam od wieków z dziwnymi [...] rofkofzami a z dziwnymi hojnościami zgotowane⁶⁰. RejPos 183v.

3. Wielka ilość czegoś, mnóstwo, obfitość; abundantia, divitiae Vulg [w tym: czego (22)] (30) : *FalZioł V 61v; BielŻyw 152; Po fuchych myełcoch za nimi hojność wod płynęły LubPs Yv, aa4, ee5v; Już tam ją nieprzebrane dobroci hojności RejWiz 52; Tak też wżyfłką hojność zboża [frugum abundantia] powżyfłkich miáltách/ była zwiezioná. Leop Gen 41/48, 2.Par 1/15, Rom 9/23, Eph 2/7; OrzQuin O4; KochPs 158, 213; A tak wielka była hojność Krufzcu złotego y frzebnego w Hispaniey StryKron 16, 395; Rzeki wód nieprzebranych wielką hojność máią KochPieś 72 [idem ArtKanc P14]; ArtKanc M15v, P14; Calep 40a; GrabowSet K4v; KolakSzczęśl B3v; Wierzami Krole sławni/ wierzam dánck dawáią/ Choćia świetnych klenotow hojność w fkarbiech máią. RybGęśli B3; SkarKaz 352b.*

hojność w czym (1): Przewoż połylamci pułzkę złota aby wiedział że w bogactwie hojność nadewżithki krole ziemskie mam BielŻyw 151.

Wyrażenia przyimkowe: »aż do hojności« (1): iefliże wam nie otworzę przetchlin niebieskich/ a nie wyleięli wam błogofławieńfthwá aż do hojności [usque ad abundantiam] Leop Mal 3/10.

»z hojnością« (1): Gdzie wżyfłkie wierne wżem dobrem napełniałz/ swoie dąry z hojnością im dawalż ArtKanc K8v.

»w hojności« (4): BielKron 45; Będą zawżdy ná cię pátrzyli/ y ná wiek wiekom chwalili/ máiąc wżyfłkiego w hojności ArtKanc C18v; Nie ma/ [...] Liścia/ lás naygęścieyfzy Ni kwiatow łáká/ ni żioł w ich hojności GrabowSet H4v, X2.

Synonimy: 1. dobrotliwość, szczodroba, szczodroblliwość, szczodrość; 2. bogactwo, dostatek; 3. bujność, dostatek, obfitość.